

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

28

lutego
wtorek
19:00

NFM, Sala Czarna

Lachrymae ReVisited

Duo van Vliet:

Ian Anderson – altówka

Rafał Łuc – akordeon

B. Britten

Program:

John Dowland (1563–1626) *If My Complaints Should Passions Move*

Benjamin Britten (1913–1976) *Lachrymae* op. 48

Marta Śniady (*1986) <<<st>>> na amplifikowaną altówkę i akordeon
(prawykonanie)

Henry Purcell (1659–1695) *Lament Dydony* z opery *Dydona i Eneas*

Rafał Augustyn (*1951) *Droning_Holm* na altówkę i akordeon (prawykonanie)

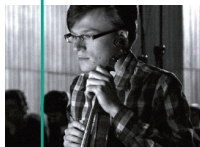
Adam Porębski (*1990) *ReVerse 2*

John Dowland *Flow My Tears*

R. Augustyn

[60']

A. Porębski

Duo nieoczywiste

Artur Bielecki

Dzisiejszy koncert zwraca uwagę niebanalną, nieoczywistą obsadą wykonawczą. Altówka i akordeon to zestawienie nieczęste w świecie kameralistyki, duet intrygujący, który stwarza ciekawe możliwości brzmieniowe i repertuarowe. Dla obu tych instrumentów ubiegły wiek był łaskawy – powstało wtedy dużo odpowiedniej dla nich literatury muzycznej. W przypadku altówki wystarczy wymienić takich kompozytorów, jak Béla Bartók, Paul Hindemith (utalentowany altowiolista), Tadeusz Baird czy Luciano Berio. Dla akordeonu zaś ostatnie dziesięciolecia okazały się wręcz czasem szczególnego rozkwitu. Akordeonowe kompozycje pojawiały się w dorobku takich twórców, jak Per Nørgård, Mauricio Kagel, Andrzej Krzanowski, Sofia Gubajdulina czy Magnus Lindberg. Drugim motywem przewodnim dzisiejszego programu jest dialog współczesności z przeszłością. Wieku XX z późnym renesansem, ale i naszej teraźniejszości z... dawną Szwecją.

Lachrymae ReVisited, a więc – Benjamin Britten. Czołowy kompozytor angielski XX w. urodził się 22 listopada 1913 r. w Lowestoft, a zmarł 4 grudnia 1976 r. w Aldeburgh. Był mistrzem opery i form wokalnie-instrumentalnych, jednak z równym powodzeniem tworzył muzykę instrumentalną. Jego drogą twórczą można ogólnie zaliczyć do XX-wiecznego neoklasycyzmu; chętnie nawiązywał do tradycji. Britten był pianistą, ale nie wszyscy pamiętają, że z dużą wprawą grał także na altówce. O zainteresowaniu Brittena tym instrumentem świadczy utwór *Lachrymae* (z łaciny: łzy), w oryginale napisany na altówkę i fortepian. Kompozycja ma podtytuł *Reflections on a Song of John Dowland*, a zatem autor nawiązał w niej do jednej z pieśni Dowlanda, wspaniałego angielskiego kompozytora i lutnisty z przełomu XVI i XVII w. Są to swoiste medytacje w formie wariacji, do których temat został zaczerpnięty z pieśni *Come, Heavy Sleep*. W dorobku Dowlanda znajdziemy wiele pieśni wyrażających smutek. W *Come, Heavy Sleep* padają słowa: „Przyjdź, Śnie ponury,

podobny Śmierci / I zamknij moje oczy sptakane” (cytat w przekładzie Stanisława Jonczyka). Chodzi tu więc o smutek najgłębszy, egzystencjalny. Utwór Brittena powstał w 1950 r. dla altowiolisty Williama Primrose’a. Temat pieśni ukazuje się na końcu dzieła.

Stosownym kontekstem dla *Lachrymae* są dwie kolejne pieśni Dowlanda: *Flow, My Tears* (podobnie melancholijna) oraz *If My Complaints Should Passions Move* (z motywem smutku wynikającego z nieszczęśliwej miłości). Zranione uczucia zostały sportretowane także w innym arcydziele dawnej muzyki angielskiej: słynnym *Lamentie Dydony*, pochodzącym z opery *Dydona i Eneasz* Henry’ego Purcella. Purcell, nazywany „Orfeuszem brytyjskim”, był największym kompozytorem angielskim okresu baroku. Jego sławny *Lament* pojawia się również w aranżacjach instrumentalnych.

W dzisiejszym programie znajdują się także ważne akcenty wrocławskie, w tym prawykonanie *Droning.Holm* na altówkę i akordeon, utworu Rafała Augustyna, wybitnego kompozytora, filologa i krytyka muzycznego, wrocławianina. Oto, co o swoim nowym dziele pisze sam autor: „Jedną z atrakcji Drottningholmu, podmiejskiej rezydencji królów Szwecji, jest wspaniale zachowany XVIII-wieczny teatr z kompletem dekoracji wystarczającym do przygotowania przedstawień z klasycznego repertuaru. Sprawnie przesuwana scenografia tworzy w mgnieniu oka konwencjonalne, ale świetnie skonstruowane przestrzenie. Byłem tam tylko raz, za podszeptem zadowolonego w Sztokholmie Duńczyka, który namówił mnie na objazd zaledwie niewielkiej części ogromnego archipelagu oddzielającego miasto od morza i jeziora Melar. Ale nie mam wątpliwości, że – obok zwiedzania antycznych ruin i Teatro Olimpico w Vicenzy – było to jedno z moich najważniejszych doświadczeń, tak istotnych dla człowieka teatru.

Jednak to nie dworski teatr stał się impulsem do skomponowania tego utworu. Punktem wyjścia była abstrakcyjna propozycja Rafała Łuca – »Napisz coś dla nas«. A potem próba wyobrażenia

sobie owego »czegoś«. Przy kawie (świetnej, polecam!) we wrocławskiej Hali Targowej niezgrabnie próbowałem objaśnić Rafałowi i Ianowi – i samemu sobie – stopniowo rodzący się pomysł. Wyobrazenie ciągu splecionych brzmień dwóch instrumentów datoby się po angielsku określić jako *droning*. Dopiero poprzez skojarzenia fonetyczne pojawiło się owo szwedzkie wspomnienie. Wolno zatem dopatrywać się w poszczególnych ogniwach utworu kolejnych teatralnych scenerii, ale nie jest to na pewno skojarzenie obowiązkowe i cokolwiek tłumaczące.

Nazwa *Drottningholm* znaczy mniej więcej tyle, co »wysepka« czy »kępa królowej«. Tytuł mojej kompozycji to zatem – w wolnym tłumaczeniu – »kępa dronów«, czyli rodzaj niewielkiego obszaru, na którym żyją te dźwiękowe (s)twory. Zarazem jednak kryje w sobie wspomnienie owej motocyklowej wycieczki i wizyty w teatrze, w którym nie wpuszczono mnie na scenę (profesor Janusz Degler przy innej okazji dostąpił tego zaszczytu), ale na pociechę pozwolono mi w kulisie zagrać na... windmaszynie.

Pomysł nie ma nic wspólnego z modnymi latającymi zabawkami... ale czy rzeczywiście? Latające drony mogą wcisnąć się wszędzie, czy tego chcemy, czy nie”.

Rafał Augustyn zadedykował ten utwór jego pierwszym wykonawcom.

Kompozycja *ReVerse 2* jest dziełem Adama Porębskiego, młodego wrocławskiego twórcy i pedagoga. Utwór powstał w 2013 r. z myślą o zespole *Duo van Vliet* i w tym samym roku autor otrzymał za niego I nagrodę w Ogólnopolskim Konkursie Kompozytorskim w Poznaniu. Rok później kompozycja miała prawykonanie na prestiżowej Poznańskiej Wiośnie Muzycznej. Sam autor pisze o swym dziele: „Czym jest tytułowe odwrócenie? Odwróceniem tradycyjnej hierarchii, w której aspekt melodyczny i rytmiczny ustępuje, pod względem formotwórczym, aspektowi artykulacji, gęstości czy harmoniczności dźwięku? A może

chodzi o nieustające odwrócenia i odbicia brzmień instrumentów, niczym w lustrzanym zwierciadle, łączących się w jedną, homogeniczną tkanę, lub rozpraszających się i rozsypujących? Być może *Reverse* powinno się interpretować mniej dosłownie – jako kompozytorską metamorfozę estetyczną? A może *Reverse* to gwałtowna zmiana światopoglądowa twórcy?”.

W programie koncertu znalazło się również inne interesujące prawykonanie – utwór <<<st>> na amplifikowaną altówkę i akordeon. Jego autorką jest należąca do młodego pokolenia twórców Marta Śniady, kompozytorka i teoretyk muzyki. Artystka jest związana z łódzką Akademią Muzyczną, gdzie odbyła wszechstronne studia i gdzie obecnie pracuje na stanowisku asystenta. Zajmuje się także krytyką muzyczną. Jej dzieła są nagradzane na konkursach kompozytorskich. Utwór <<<st>> powstał w 2016 r., wkrótce zespół *Duo van Vliet* zaprezentuje go również w Łodzi oraz w Katowicach w siedzibie NOSPR.

Duo van Vliet

Duet powstał na początku 2011 r. na potrzeby występu w jednej z najświetniejszych sal koncertowych świata – Wigmore Hall w Londynie. Nazwa zespołu nawiązuje do osoby wielkiego Dona Van Vlieta, awangardowego artysty znanego jako *Captain Beefheart*. W marcu 2011 r. duet znalazł się w finale konkursu *Royal Over-Seas League* w Londynie (wzięto w nim udział 40 zespołów kameralnych), a w październiku tego samego roku wygrał Konkurs Zespołów Kameralnych w Jaworze. Muzycy koncertują w Polsce i w Wielkiej Brytanii; specjalizują się w promowaniu dzieł nieznanymi, a także najnowszych utworów młodych kompozytorów. Współpracują m.in. z O. Murrayem, C. Jacomuccim, Z. Łucem oraz J. Murrayem. Pierwsza płyta zespołu *Lachrymae ReVisited* zostanie wydana wiosną tego roku nakładem londyńskiej wytwórni *Orchid Classics*. Znajdą się na niej utwory J. Dowlanda, B. Brittena, G. Higginsa, R. Boyle’a, T. Hosokawy i A. Porębskiego.

Duo van Vliet, fot. Bartek Sadowski

Organizator:

Partner:

Bank Polski

Sponsor zióły:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.